

Nr 64

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående begränsning av svavelhalten i eldningsolja jämte motioner i ämnet, dels motioner angående lagstiftning rörande miljövård m. m. i viss del.

Genom en den 19 april 1968 dagtecknad proposition, nr 122, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av utdrag av stadsrådsprotokollet över jordbruksärenden, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om begränsning av svavelhalten i eldningsolja.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås förbud mot förbränning av olja med högre svavelhalt än 2,5 viktprocent efter den 30 juni 1969. Vidare föreslås att Kungl. Maj:t får bemyndigande att ytterligare sänka den högsta tillåtna svavelhalten. Sänkningen avses ske i den takt ekonomiska och tekniska förutsättningar finns härför.

Författningsförslaget

Det vid propositionen fogade förslaget till förordning om begränsning av svavelhalten i eldningsolja har följande lydelse.

Förslag
till
Förordning
om begränsning av svavelhalten i eldningsolja

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Eldningsolja med högre svavelhalt än 2,5 viktprocent eller det lägre värde Konungen bestämmer får ej förbrännas inom landet.

Länsstyrelsen får medge undantag från förbudet i första stycket beträffande anläggning med tillfredsställande rökgasrening eller i annat fall när särskilda skäl föreligger.

2 §.

Länsstyrelsen utövar tillsyn över efterlevnaden av 1 § första stycket och villkor som meddelats vid medgivande enligt 1 § andra stycket. Företrädare för länsstyrelsen får hos den som förbränner eldningsolja taga prov på oljan och rökgasen från eldningsanläggningen samt äger för sådant ändamål tillträde till förråd där oljan förvaras och till anläggningen.

3 §.

Den som deltagit i tillsyn enligt denna förordning eller som på annat sätt tagit befattning med ärende som avses i förordningen får icke röja eller obehörigen nyttja yrkeshemlighet, som därigenom blivit känd för honom, och får ej heller obehörigen yppa arbetsförfarande eller affärsförhållande varom han sålunda fått kännedom.

4 §.

Den som säljer eldningsolja skall lämna köparen uppgift om oljans svavelhalt.

5 §.

Till böter eller fängelse i högst ett år dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § första stycket eller villkor som meddelats vid medgivande enligt 1 § andra stycket eller mot 3 §.

Till böter dömes den som

- a) underlåter att fullgöra skyldighet enligt 4 §,
- b) vid lämnande av uppgift enligt 4 § uppsåtligen eller av oaktsamhet anger lägre svavelhalt än den verkliga, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Brott mot 3 § får åtalas av åklagare endast efter angivelse av målsägande.

6 §.

Utän hinder av 65 § andra stycket första punkten hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663) får i lokal hälsovårdsordning meddelas föreskrift om en högsta tillåten svavelhalt för eldningsolja som understiger 2,5 viktprocent eller det lägre värde Konungen bestämmer med stöd av 1 § första stycket. Sådan föreskrift får dock ej avse den som medgivits undantag enligt 1 § andra stycket.

7 §.

Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna förordning meddelas av Konungen eller, efter bemyndigande av Konungen, statens naturvårdsverk.

Denna förordning träder i kraft, såvitt gäller 4 § och 5 § andra stycket den 1 januari 1969 och i övrigt den 1 juli 1969.

Motionsyrkanden

Utskottet har i samband med propositionen behandlat följande i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

A. de likalydande motionerna I: 967 av herrar *Brundin* och *Hübinette* samt II: 1226 av fru *Sundberg m. fl.* Motionerna har såvitt de avser vissa skattepolitiska åtgärder hänvisats till bevillningsutskottet och i övrigt till lagutskott. I motionerna hemställs, såvitt nu är i fråga,

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte:

I. anhålla om en skyndsam utredning av

a) de samhällsekonomiska konsekvenserna av en önskvärd sänkning av svavelhalten i eldningsolja,

b) möjligheten att genom rökgasrening uppnå en tillfredsställande sänkning av SO₂-halten i avgaserna,

---

II. uttala att utredningens resultat bör ligga till grund för en planmässig nedtrappning av svavelhalten i eldningsolja men att planer före fastställandet skall föreläggas riksdagen för godkännande».

B. de likalydande motionerna I: 972 av herrar *Österdahl* och *Wirtén* samt II: 1234 av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, i vilka motioner hemställles

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att en tidsplan för begränsning av svaveldioxidutsläpp i luften fastställs i enlighet med statens naturvårdsverks förslag samt i övrigt beaktar vad i motionen anförts».

C. motionen II: 1225 av herr *Henningsson m. fl.*, vari hemställs

»att riksdagen må besluta följande tillägg till 'Förslag till förordning om begränsning av svavelhalten i eldningsolja' 1 § efter andra stycket.

Sådant skäl anses föreligga för olja som lagrats av förbrukare före den 1 maj 1968».

D. motionen II: 1227 av herr *Jansson m. fl.*, vari hemställs

»att riksdagen måtte besluta, att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utfärdande av förordning om begränsning av svavelhalten i eldningsoljor i överensstämmelse med den tidsplan som föreslagits av Statens Naturvårdsverk».

Utskottet har slutligen i detta sammanhang behandlat de *fristående motionerna* I: 28 av herr *Werner* och II: 37 av herr *Hermansson m. fl.*, såvitt avser det däri vid 2) upptagna yrkandet, innebärande

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att förslag framläggs till lagstiftning, som förbjuder användandet av tjocka svavelhaltiga oljor vid bostadsuppvärmning.

Inledning

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anför i propositionen inledningsvis följande.

Statens naturvårdsverk har i skrivelse den 6 mars 1968 föreslagit begränsning av svavelhalten i eldningsolja.

Efter remiss har yttranden över skrivelsen avgetts av vattenöverdomstolen, socialstyrelsen, statens institut för folkhälsan, kommerskollegium, läns-

styrelserna i Stockholms, Malmöhus, Västmanlands och Västernorrlands län, korrosionsinstitutet, 1964 års naturresursutredning, Svenska kommunförbundet, Svenska stadsförbundet, Föreningen för allmän hälsovård, Sveriges Industriförbund, Svenska Petroleum Institutet, Sveriges redareförening, Sveriges fastighetsägareförbund, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), Hyresgästernas riksförbund och Svenska naturskyddsföreningen. Svenska kraftverksföreningen har inkommit med skrift i ärendet.

Nuvarande ordning

Utskottet hänvisar till propositionen s. 4—5.

Naturvårdsverkets förslag

I sitt förslag anger naturvårdsverket som ett första mål att svaveldioxidutsläpp år 1975 trots stigande oljeförbrukning inte bör överstiga 1960 års nivå. En nedtrappning av svavelhalten i tjockolja enligt följande tabell skulle tillgodose detta krav.

Datum	Tillåtet svaveldioxidutsläpp g/kg olja	Motsvarande svavelhalt i olja (%)
1.7.1969	50	2,5
1.7.1970	40	2,0
1.7.1972	30	1,5
1.7.1974	20	1,0

Naturvårdsverket bedömer det vara möjligt att åstadkomma en nedtrappning av svavelhalten enligt denna tidsplan. För att komma ned till en svavelhalt på 1 % blir det nödvändigt att bygga avsvavlingsanläggningar. Om tillgångar på svavelfattig tjockolja ökar ges möjlighet till en snabbare reduktion än vad som angetts i tidsplanen. En ytterligare sänkning av svavelhalten i första hand till 0,5 % bör enligt verket övervägas, då närmare data föreligger rörande spridningen av svaveldioxid från utländska föroreningskällor.

Beträffande innehållet i övrigt i naturvårdsverkets förslag hänvisar utskottet till propositionen s. 5—8.

Remissyttrandena

Utskottet hänvisar till propositionen s. 9—11.

Departementschefen

Luftföroreningsproblemet har i Sverige aktualiserats framför allt av den pågående urbaniseringen och den snabbt stigande energiförbrukningen. Under de senaste 30 åren har befolkningen i våra tätorter ökat med en miljon. F. n. bor ca 75 % av Sveriges invånare i tätorter och andelen tätortsinvånare fortsätter att öka. Energiförbrukningen har stigit med ca 75 % under den senaste tioårsperioden. Den energiproduktion som bygger på oljeförbränning vållar de största föroreningsproblemen. Sådan förbränning sker främst inom industri, värmekraftverk och uppvärmningsanläggningar.

Luftföroreningar av olika slag åstadkommer både medicinska och ekonomiska skador. I fråga om luftföroreningarnas medicinska effekter har man alltmer kommit till insikt om att det är föroreningarnas långtidsverkningar som är det allvarligaste hotet mot folkhälsan. Luftföroreningar åstadkommer också stora skadeverkningar i ekonomiskt avseende. De korrosions-skador som uppkommit i Sverige enbart av luftföroreningar uppskattas till minst 200 milj. kr. årligen. Försurningen av våra sjöar och vattendrag har uppmärksamrats under senare tid och anses ha sitt upphov i nederbörd som innehåller svavelföreningar.

Svaveldioxid förorsakar allvarlig luftförorening. Utsläpp av detta ämne sker framför allt vid eldning med olja och särskilt med tjockolja, som i allmänhet har hög svavelhalt. Förbrukningen av olja i vårt land förutses komma att stiga avsevärt under de närmaste årtiondena och därmed kommer också svaveldioxidutsläppen att öka oroväckande, om inte åtgärder sätts in för att begränsa dem.

Det finns f. n. inga bestämmelser som kan läggas till grund för att generellt begränsa utsläpp av förorenande ämnen i luften. I immissionssakkunnigas betänkande »Luftförorening, buller och andra immissioner» (SOU 1966: 65) föreslås bestämmelser, som tar sikte på att motverka immissioner vid användning av fast egendom. Förslaget innehåller dock inte ett generellt förbud mot utsläpp av vissa ämnen eller viss mängd av ämnen. Den möjlighet som nu finns för kommuner att med stöd av hälsovårdsstadgan meddela bestämmelser i lokal hälsovårdsordning om t. ex. begränsning av svavelhalten i olja som används vid eldning har hittills inte utnyttjats av någon kommun. Stockholms stad förbereder dock sådana bestämmelser.

Enligt min mening är det — mot bakgrunden av rådande och väntade förhållanden i fråga om luftförorening genom svaveldioxidutsläpp — angeläget att åtgärder vidtas för att begränsa utsläppen av svaveldioxid. De möjligheter som nu finns att meddela bestämmelser i lokal hälsovårdsordning om svavelhalten i eldningsolja anser jag inte vara tillräckliga, bl. a. med hänsyn till att svaveldioxid sprids över mycket stora områden. Enligt min mening är det nödvändigt att meddela bestämmelser som gäller för hela landet.

Som framgått av redogörelsen för naturvårdsverkets förslag och som re-
dovisats av 1964 års naturresursutredning transporteras luftföroreningarna
från land till land. Man kan alltså inte inom ett land helt komma till rätta
med luftföroreningarna genom att vidta åtgärder inom det egna landet.
Detta förhållande bör dock enligt min mening inte hindra oss från att göra
ansträngningar för att begränsa luftföroreningen från anläggningar inom
landet. Sveriges möjligheter att verka för internationella överenskommelser
blir större, om det vidtas åtgärder inom landet redan nu. Flertalet remiss-
instanser ansluter sig i princip till förslaget att utsläppen av svaveldioxid
i Sverige begränsas.

Åtgärder för att begränsa svaveldioxidutsläppen medför direkt eller in-
direkt vissa kostnadsökningar för olika kategorier i samhället. Detta får
emellertid inte hindra oss från att vidta åtgärder för att minska förore-
ningarna. Överhuvudtaget måste vi räkna med att bevarandet och återstäl-
landet av en god miljö inte kan ske utan ekonomiska uppoffringar. De åtgärder
som jag i det följande föreslår medför dock relativt små kostnads-
ökningar.

Naturvårdsverket har föreslagit en tidsplan för nedtrappningen av svavel-
halten i tjoekolja så att vi år 1975 skulle ha ungefär samma totala svaveldi-
oxidutsläpp som år 1960. Detta förutsätter att svavelhalten i tjoekolja mins-
kas successivt till 1 % den 1 juli 1974. Verket anser att en ytterligare sänk-
ning av svavelhalten till i första hand 0,5 % bör övervägas då det finns
säkrare data beträffande spridningen från utländska källor. F. n. används
inom landet tjoekolja som i vissa fall innehåller mer än 4 % svavel. Enligt
naturvårdsverket kan svavelhalten sänkas till 2 % genom att olja med hög
svavelhalt blandas med olja med låg svavelhalt. Någon avsvavling behövs
inte för att nå denna gräns. Verket föreslår att högsta tillåtna svavelhalt
i eldningsolja bestäms till 2,5 % för tiden efter den 1 juli 1969. Detta värde
motsvarar ett svaveldioxidutsläpp av 50 g/kg olja. De anläggningar som
försetts med rökgasrening och som inte har högre svaveldioxidutsläpp än
som motsvarar det angivna värdet bör enligt verket medges undantag från
förbudet att använda olja med högre svavelhalt än 2,5 %.

Flertalet remissinstanser tillstyrker att Kungl. Maj:t får befogenhet att
meddela bestämmelser i ämnet och att gränsen sätts vid 2,5 % den 1 juli
1969. Flera remissinstanser, bl. a. kommerskollegium, Sveriges Industriför-
bund och Svenska Petroleum Institutet, anser att frågan om den fortsatta
nedtrappningen av svavelhalten bör utredas ytterligare.

Enligt min mening bör naturvårdsverkets förslag att såsom ett första
steg förbjuda förbränning av olja med högre svavelhalt än 2,5 % godtas.
För att nå den angivna gränsen krävs inte avsvavlingsanläggningar utan en-
dast inblandning av olja som har låg svavelhalt. Emellertid behövs med
hänsyn till inköps-, transport- och lagringsförhållanden en viss omställ-
ningsperiod för övergången till olja med lägre svavelhalt. Vidare synes det

lämpligt att de nya bestämmelserna börjar verka i perioden mellan två eldningssäsonger då konsumenternas lagerhållning kan antas vara lägst. Med hänsyn till dessa förhållanden ter det sig mindre välbetänkt att — såsom någon remissinstans förordat — dröja med en författningsreglering av svaveldioxidutsläppen för att samordna den med immisionslagstiftningen i övrigt. De fördelar av i huvudsak lagteknisk natur som skulle vinnas med en sådan samordning är uppenbarligen inte av den betydelse att de bör föranleda ett uppskov. Åtgärder bör därför vidtas så snart förhållandena medger det. Det kan nämnas att kostnaden för en sänkning av svavelhalten till 2,5 % uppskattas till mindre än 6 kr./m³ olja. Jag förordar med hänsyn till det sagda att förslag nu föreläggs riksdagen om förbud mot förbränning efter den 30 juni 1969 av olja med högre svavelhalt än 2,5 viktprocent.

Flertalet remissinstanser har i princip godtagit förslaget om en successiv nedtrappning av den tillåtna svavelhalten från 2,5 till 1 %. När det gäller takten i nedtrappningen har vissa instanser ifrågasatt, om det finns praktiska möjligheter att genomföra naturvårdsverkets förslag. För min del finner jag en snabb nedtrappning angelägen men är inte nu beredd att ta ställning till verkets tidsplan. Jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att ge naturvårdsverket i uppdrag att efter överläggningar med berörda intressenter utreda de tekniska möjligheterna och de ekonomiska verkningarna beträffande en fortsatt minskning av den tillåtna svavelhalten och att komma in med förslag i ämnet. Härvid bör utgångspunkten vara att de fortsatta åtgärderna genomförs i den takt praktiska och ekonomiska förutsättningar medger. Emellertid bör Kungl. Maj:t redan nu ges ett bemyndigande att sänka den högsta tillåtna svavelhalten under värdet 2,5 %. En sådan sänkning måste sannolikt ske etappvis.

För anläggningar med tillfredsställande rökgasrening bör undantag kunna medges från förbudet. I sådana fall måste dock krävas att det slam som bildas vid rökgasreningen tas om hand på ett godtagbart sätt.

Även i andra fall där särskilda skäl föreligger bör undantag kunna medges. Närmast torde detta komma i fråga för att lösa problem vid övergången från en högre till en lägre svavelhalt. Undantag bör dock inte medges i de fall inköp av högsvavlig olja skett efter det att en kommande sänkning av gränsvärdet bekantgjorts. Frågor om undantag torde lämpligen böra handläggas av länsstyrelsen och i händelse av besvär av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Kontroll över efterlevnaden av förbudet och av villkor som meddelats vid undantag från förbudet bör anförtros länsstyrelsen.

För att förebygga överträdelser av förbudet mot förbränning av olja med svavelhalt som överstiger den tillåtna gränsen torde det i allmänhet vara tillräckligt med möjlighet att döma till dagsböter. Möjlighet att utmäta kortare fängelsestraff i fall av upprepad tredska av mera allvarlig beskaffenhet synes dock inte kunna undvaras.

Eftersom förbudet av praktiska skäl måste rikta sig mot konsumenten, bör säljaren åläggas en plikt att vid försäljning av olja ange dess svavelhalt. Sådan skyldighet bör föreligga även vid försäljning av olja till återförsäljare. Underlåtenhet att lämna uppgift om svavelhalt eller lämnande av uppgift om lägre svavelhalt än den verkliga bör straffas med dagsböter.

Med stöd av hälsovårdsstadgan kan kommun f. n. i lokal hälsovårdsordning förbjuda eldning med olja vars svavelhalt överstiger viss procent. Sådant förbud övervägs f. n. för vissa delar av Stockholms stad. Man bör kunna räkna med att praktiska förutsättningar kan föreligga att inom viss kommun eller del av kommun föreskriva en lägre maximigräns för svavelhalten än den som kommer att gälla för landet i dess helhet. Enligt min mening är det angeläget att kommunerna tillvaratar denna möjlighet. På grund härav är det av vikt att de bestämmelser som föreslagits i det föregående inte leder till att kommunerna förlorar nyssnämnda möjlighet. Eftersom i lokal hälsovårdsordning enligt 65 § andra stycket första punkten hälsovårdsstadgan inte får meddelas föreskrift som avser förhållande som regleras genom annan allmän författning, måste kommunens möjlighet att meddela längre gående förbud än som gäller för hela landet komma till uttryck i en särskild bestämmelse. Denna bör dock innefatta den begränsningen att ett kommunalt förbud inte får drabba den som beviljats undantag från det riksomfattande förbudet.

Närmare föreskrifter för tillämpningen av de nya bestämmelserna bör få meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, av naturvårdsverket. Sådana bestämmelser torde främst behövas för tillämpning av undantagsbestämmelserna och i fråga om den uppgiftsskyldighet som skall åligga säljare av olja.

Motionerna

I motionerna I: 972 av herrar Österdahl och Wirtén samt II: 1234 av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl. framhåller motionärerna att de finner det synnerligen angeläget, att kraftfulla åtgärder vidtas för att begränsa luftföroreningar genom svaveldioxidutsläpp. Det förtjänar enligt motionärerna att understrykas, att det resultat man vill uppnå inte i första hand är en begränsning av svavelhalten i eldningsolja utan en begränsning av svaveldioxidutsläppen i luften. Motionärerna finner det därför naturligt, att man inte i första hand uppställer normvärden i termer av högsta tillåtna svavelhalt i olja utan som huvudregel fastställer maximivärden för högsta tillåtna svaveldioxidutsläpp per kg olja. En metod att underskrida en sådan maximigräns är då att använda lättare olja, en annan metod att förse sin eldningsanläggning med tillfredsställande rökgasrenare. Det är möjligt, att kombinationen tjockolja-rökgasrenare i framtiden kommer att vara ett acceptabelt

alternativ. Det är därför enligt motionärernas mening angeläget, att användning av tjockolja, vars rök passerar genom en tillfredsställande reningsanläggning inte uteslutes.

Motionärerna erinrar om att det med naturvårdsverkets plan skulle bli möjligt att år 1975 nedbringa svaveldioxidutsläppen till 1960 års nivå. Detta kan enligt motionärerna inte påstås vara en alltför ambitiös målsättning.

Enligt motionärerna får det anses föreligga tekniska möjligheter att nedbringa svaveldioxidutsläppen i den takt som naturvårdsverket föreslår. Motionärerna framhåller att en successiv nedtrappning har betydande fördelar för de av bestämmelserna berörda, nämligen bostadsföretag, industrier och andra. Dessa får samhällets långsiktiga målsättningar klara för sig och kan vidta dispositioner i enlighet därmed. Samtidigt får de genom den successiva nedtrappningen ett tekniskt och ekonomiskt rådrum. Ändå kan man enligt motionärerna våga räkna med att luftföroreningsproblemet i varje fall inte förvärras under övergångstiden.

Motionärerna anser, att en begränsning av svaveldioxidutsläppen i luften är så angelägen, att det finns synnerligen starka skäl att anta naturvårdsverkets plan för begränsning av utsläppen. Eftersom de tekniska möjligheterna för en begränsning torde vara för handen så är de skäl som kan anföras mot nedtrappningsplanen huvudsakligen av ekonomisk art.

Motionärerna framhåller att en begränsning av svaveldioxidutsläppen i enlighet med naturvårdsverkets förslag onekligen innebär stora kostnader. Men en sådan begränsning skulle också medföra betydande kostnadsänknings i form av en minskning av de mycket betydande skador genom korrosion och förstöring av byggnader och kulturhistoriskt värdefulla föremål, som luftföroreningar medför. De samhällsekonomiska kostnaderna för att genomföra naturvårdsverkets förslag kan enligt motionärerna inte bedömas bli alltför höga. Däremot kan förslaget genomförande i vissa centrala fall medföra betydande problem för vissa av de av förslaget berörda. Motionärerna anser att denna fråga ytterligare bör utredas.

Avslutningsvis framhåller motionärerna att en utredning av de ekonomiska verkningarna av den föreslagna successiva begränsningen av svaveldioxidutsläppen bör företas. Denna bör syfta till att klarlägga förslagets konsekvenser i form av kostnadsökningar för berörda industrier och hyreshöjningar för de boende etc. Utredningen bör också söka belysa i vilken utsträckning sådana fördyringar kan motverkas i de enskilda fallen.

Även i motionen nr II: 1227 av herr Jansson m. fl. förordas en begränsning av svavelhalten i eldningsolja i överensstämmelse med naturvårdsverkets tidsplan. För ställningstagandet till naturvårdsverkets tidsplan är det enligt motionärerna betydelsefullt att veta, huruvida andra uppvärmningsanordningar under denna tid kan komma till stånd, varigenom användningen av olja, kol och koks får en relativt minskad betydelse. Emellertid torde det vara svårt att förutsäga i vilken grad som andra uppvärmningsanordningar,

exempelvis fjärrvärmeverk och elektrisk uppvärmning, kan komma till stånd under denna tid. Motionärerna anser att, om en sådan övergång till annan form av uppvärmning kommer att ske i väsentlig omfattning, skälen ökar för den tidsplan som naturvårdsverket lagt fram.

Motionärerna framhåller fortsättningsvis att naturvårdsverket erinrat om den omfattande forskning som pågår för att finna bättre och billigare avsvavlingsmetoder. Motionärerna finner det ytterst angeläget att denna forskning snabbt kommer fram till resultat som gör avsvavling mindre kostnadskrävande. Å andra sidan får kostnadsfrågan inte resas som ett hinder för åtgärder, då minskade skadeverkningar av svaveldioxidens miljöförstörande och korrosiva natur direkt och indirekt kommer att medföra stora besparingar.

Motionärerna anser att departementschefens förslag att endast fastställa det första steget i tidsplanen medför en rad nackdelar. Att endast anbefalla det första steget i naturvårdsverkets tidsplan nedbringar enligt motionärerna ambitionsgraden till ett minimum hos industrier, fastighetsägare och kraftverk i fråga om övergång till mer svavelfattiga eldningsoljor. Departementschefens förslag innebär att nödvändiga åtgärder för avsvavling fortsättningsvis blir försummade och skjutes på framtiden. Ett antagande av naturvårdsverkets plan däremot ger enligt motionärerna oljeproducenterna ett klart besked om att åtgärder för framställning av svavelfattiga eldningsoljor bör inledas utan onödiga dröjsmål. Avslutningsvis framhåller motionärerna att riksdagens fastställande av naturvårdsverkets tidsplan skulle även ha positiva verkningar av pådrivande natur när det gäller övergång till andra metoder för uppvärmning.

I motionerna I: 967 av herrar Brundin och Hübinette samt II: 1226 av fru Sundberg m. fl. anföres bl. a. att den föreslagna maximeringen av svavelhalten i eldningsoljor till 2,5 viktprocent bör kunna leda till en minskning av SO_2 -halten i luften även om naturligtvis fördelarna av en minskad svavelhalt i oljor i någon mån elimineras av en alltmer ökad användning av fossilt bränsle.

Motionärerna erinrar emellertid om att Kungl. Maj:t framhållit att den föreslagna åtgärden endast är ett första steg och att målet är en nedtrappning av svavelhalten till 1 viktprocent.

Det framstår enligt motionärerna som önskvärt att man före fastställande av tidpunkten för ytterligare sänkning av svavelhalten låter utreda de samhällsekonomiska konsekvenserna av en nedtrappning av svavelhalten från 2,5 till 1 procent och i anslutning därtill noga väger det alternativ som rening av rökgaser från SO_2 innebär. Det är önskvärt att en ytterligare sänkning av svavelhalten i oljan eller SO_2 -halten i rökgas kan ske så snart som möjligt, men åtgärder får givetvis inte företagas på ett sådant sätt att de ekonomiska förutsättningarna för svenskt näringsliv menligt påverkas.

Enligt motionärerna arbetar det svenska näringslivet i dag med utomordentligt små vinstmarginaler. Varje åtgärd som vidtages från samhällets sida och som innebär en fördyrande faktor i framställningsprocessen får negativa effekter på de svenska företagens internationella konkurrenskraft.

Motionärerna anser dock att det i detta sammanhang finns skäl påpeka att åtgärder kan och bör vidtagas för att från det allmännas sida stimulera näringslivet och enskilda förbrukare av eldningsolja till att använda eldningsolja med lägre svavelhalt och att tillvarata de tekniska möjligheter till rökgasrening som föreligger. Enligt utredningar som finnes redovisade i naturresursutredningens betänkande »Miljövårdsforskning» SOU 1967: 43 uppgick industrins oljeförbrukning år 1963 till 4,4 miljoner m³ varav 3,8 miljoner m³ tjockolja. Förbrukningen har sedan denna tidpunkt ökat kraftigt, och det finns anledning förmoda att relationerna mellan tunn och tjock olja i stort sett är oförändrade, om inte försämrade, trots rekommendation om övergång till svavelfattigare eldningsolja.

Slutligen framhåller motionärerna att frågan om svavelförekomsten i avgaser i mycket hög grad är ett internationellt problem. Huvudparten av det svavel som sprids över vårt land torde således hänföra sig till föroreningskällor utanför vårt lands gränser. Enskilda och nationella åtgärder torde få små effekter om de inte kompletteras med internationella överenskommelser om betydande inskränkningar i användande av olja med hög svavelhalt.

I motionen nr II: 1225 av herr Henningsson m. fl. framhålles till en början att en övergång till svavelfattigare olja naturligtvis inte kan vara helt utan konsekvenser, vilket också förutses i propositionen där det i förordningens 1 § heter: — — — »Länsstyrelsen får medge undantag från förbudet i första stycket beträffande anläggning med tillfredsställande rökgasrening eller i annat fall när särskilda skäl föreligger.»

Motionärerna anser att denna formulering kan ge skäl till en vid tolkning men att den också kan anses innebära en oklarhet beträffande de olika skälens värde i bedömningen. Ett problemkomplex som inte är omnämnt i propositionen är enligt motionärerna den olja som enligt gällande lagringstväng i dag finnes i lager. Denna lagerhållning är av skiftande slag beroende på för vilket ändamål olja lagrats. I vissa fall kan denna olja vara förbrukad vid förordningens ikraftträdande, men i andra fall är detta inte möjligt. En kategori av förbrukare som i hög grad kan förmodas ha betydande lager av olja med högre svavelhalt än 2,5 % är värmekraftverken som genom lagens bestämmelser lagrat sådan olja innan någon bestämmelse om oljans svavelhalt förelåg. När denna olja kan bli förbrukad är helt beroende av fyllnadsgraden av våra vattenkraftsverks magasin, då man helt naturligt inte förbrukar olja om vattenmagasinens fyllnadsgrad är tillräcklig för energibehovet i landet. I dessa fall,

som förmodligen är lika för samtliga landets elproducerande ångkraftverk, måste enligt motionärerna en klarare definition av förordningens 1 § anses mycket angelägen. Enligt ordalydelsen får man inte förbränna olja med högre svavelhalt än 2,5 %, men undantag kan göras om det föreligger tillfredsställande rökgasrening. Motionärerna framhåller att det av propositionen framgår att man är medvelen om att rökgasrening som sådan gör svavelförekomsten mindre besvärande även om denna rökgasrening endast avskiljer sotpartiklarna från röken. Motionärerna frågar sig om det är den sortens avskiljare som avses eller om man avser att grunden för undantag från förordningen är att rökgasrenaren är så beskaffad att den nedbringar svavelförekomsten i röken. Om avsikten är den senare kommer enligt motionärerna ångkraftverken i den situationen att betydande mängder olja ej skulle kunna komma till användning, då rökgasrenare av svavelreducerande typ inte finnes konstruerade för anläggningar i den storleksordning som det här gäller vare sig i eller utanför landet.

I motionerna framhålles vidare att påståendet av naturvårdsverket, att svavelhalten i tjockolja kan minskas till 2 % genom att svavelrik och svavelfattig tjockolja blandas, låter naturligt. I vissa fall synes det dock motionärerna omöjligt att förfara så. Sålunda är det enligt motionärerna icke realistiskt att blanda olja som befinner sig i ett bergrum eller i en större tank i rymder från 30 000 till 100 000 m³. Motionärerna anser att denna blandningsprocedur inte kan gälla redan lagrad olja ty även om en tank innehåller olja av olika svavelhalt så blandas de olika oljorna sällan med varandra. Vanligtvis ligger oljan i olika skikt beroende på de olika sorternas viskositet och spec. vikt.

Motionärerna anför fortsättningsvis att en tänkbar lösning torde vara att man tillåter att provet för bestämmande av svavelhalten får tagas i rökgaserna i anläggningar av sådan storleksordning att sådant prov är möjligt. Om så sker kan man elda med olja av högre svavelhalt samtidigt med olja av lägre svavelhalt i de olika brännarna. Detta är tekniskt fullt genomförbart. I andra fall kan man elda samma panna samtidigt med kol och olja och därigenom nedbringa rökgasernas svavelhalt till den bestämda nivån. Motionärerna menar att det finns skäl förmoda att förordningens 1 § får anses ha den innebörden att undantag av nämnt slag ges, då konsekvenserna av ett förbud att använda redan lagrade oljor skulle bli katastrofala, då både oljan och dess förvaringsrum (tank eller bergrum) skulle bli värdelösa, om tolkningen skulle baseras på det senare alternativet.

Beträffande avsvavling på kemisk väg torde också det enligt motionärerna få betraktas som ett orimligt alternativ för redan lagrad olja. Omfattningen av den lagring som f. n. är för handen är i stort en väl bevarad hemlighet, så ock dess svavelhalt, men uppgifter därom torde vara möjliga att åvägabringa för riksdagen genom statlig myndighet (oljelagringsrådet).

Motionärerna framhåller att även om det här inte kan angivas till vilken

mängd olja med högre svavelhalt än de angivna 2,5 %, som finnes i lager, torde dock med säkerhet kunna sägas att mängden är betydande, så betydande att det inte får ifrågasättas att den inte skulle få användas. Därför bör enligt motionärerna i förordningen särskilt utsägas att skäl till undantag från förbudet att förbränna eldningsolja med högre svavelhalt än 2,5 viktprocent bör föreligga för förbrukare som lagrat olja före den 1 maj 1968.

Utskottet

I propositionen föreslås förbud efter den 30 juni 1969 mot användning av eldningsolja med högre svavelhalt än 2,5 viktprocent eller det lägre värde Kungl. Maj:t bestämmer. Avsikten är att sänkningen skall ske i den takt ekonomiska och tekniska förutsättningar medger. Länsstyrelsen skall kunna medge undantag från förbudet beträffande anläggning med tillfredsställande rökgasrening eller i annat fall när särskilda skäl föreligger.

Till grund för propositionen ligger ett av naturvårdsverket framlagt förslag. I detta har föreslagits att nedtrappningen av svavelhalten skall ske till vissa angivna värden enligt en på förhand fastställd tidsplan, som sträcker sig fram till den 1 juli 1974.

I motionerna I: 972 av herrar Österdahl och Wirtén och II: 1234 av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl. anföres bl. a. att en begränsning av svaveldioxidutsläppen i luften är så angelägen att det finns synnerligen starka skäl att anta naturvårdsverkets tidsplan. Enligt motionärerna föreligger de tekniska möjligheterna härför. Motionärerna hemställer därför att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att begränsning av svaveldioxidutsläpp i luften skall ske enligt naturvårdsverkets tidsplan. Motionärerna framhåller dock att begränsning enligt naturvårdsverkets förslag innebär stora kostnader. De föreslår därför en utredning i syfte att klarlägga förslaget konsekvenser i form av kostnadsökningar för berörda industrier och hyreshöjningar m. m. samt i vilken utsträckning sådana fördyringar kan motverkas i de enskilda fallen. Även i motionen II: 1227 av herr Jansson m. fl. hemställes om begränsning av svavelhalten i eldningsolja i överensstämmelse med naturvårdsverkets tidsplan. Antagande av naturvårdsverkets plan skulle enligt motionärerna bl. a. ge oljeproducenterna klart besked om att åtgärder för framställning av svavelfattiga eldningsoljor bör inledas utan onödigt dröjsmål.

I motionerna I: 967 av herrar Brundin och Hübinette och II: 1226 av fru Sundberg m. fl. anhålles om skyndsamt utredning av de samhällsekonomiska konsekvenserna av en önskvärd sänkning av svavelhalten i eldningsolja och möjligheten att genom rökgasrening uppnå tillfredsställande sänkning av svaveldioxidhalten i avgaserna. Vidare hemställes att riksdagen skall uttala att resultatet av en i nämnda hänseenden företagen utredning bör ligga till

grund för en planmässig nedtrappning av svavelhalten i eldningsolja och att planen före fastställandet skall föreläggas riksdagen för godkännande.

I motionen II: 1225 av herr Henningsson m. fl. hemställs att riksdagen beslutar sådant tillägg till förordningen att skäl för undantag från förbudet skall anses föreligga beträffande olja som lagrats av förbrukare före den 1 maj 1968. Motionärerna anför till stöd för sitt yrkande att vissa förbrukare, bl. a. värmekraftverken, på grund av gällande bestämmelser om lagrings- tvång kan antas ha betydande lager av olja med högre svavelhalt än 2,5 %.

Utskottet har slutligen i detta sammanhang behandlat de vid riksdagens början väckta motionerna I: 28 av herr Werner och II: 37 av herr Hermanson m. fl. såvitt däri yrkats att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t begära förslag till lagstiftning som förbjuder användandet av tjocka svavelhaltiga oljor vid bostadsuppvärmning. Motionerna har tillgodosetts genom propositionsförslaget.

Utskottet finner det för sin del angeläget att utsläppen av svaveldioxid begränsas. Den nu föreslagna begränsningen får ses som ett första steg på vägen mot bättre förhållanden på området. Det synes emellertid inte vara möjligt att redan nu ta ställning till i vilken takt nedtrappningen bör ske då en mängd omständigheter av praktisk och ekonomisk natur, som är ofullständigt kända, måste beaktas. Kungl. Maj:t har också förklarat sig avse att ge naturvårdsverket i uppdrag att efter överläggningar med berörda intressenter utreda de tekniska möjligheterna och de ekonomiska verkningarna beträffande en fortsatt minskning av den tillåtna svavelhalten samt att komma in med förslag i ämnet. Först när denna utredning föreligger torde tillräckligt underlag för fortsatta åtgärder föreligga. Utskottet vill emellertid understryka vikten av att nedtrappningen av svavelhalten sker i snabbast möjliga takt. Det närmare bestämmandet härom bör ankomma på Kungl. Maj:t.

Utskottet avstyrker med hänsyn till vad nu sagts yrkandena om fastställande av särskild tidsplan. Även motionerna I: 967 och II: 1226 liksom motionerna I: 972 och II: 1234 i övriga delar får anses besvarade genom vad utskottet anför.

Den föreslagna dispensregeln får anses ge tillräckliga möjligheter att beakta även en sådan omständighet som att olja kan finnas lagrad i sådana mängder att den inte hinner förbrukas före den 1 juli 1969. Anledning att i förordningen ta in särskild bestämmelse för detta speciella fall föreligger inte. Motionen II: 1225 bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Förslaget föranleder i övrigt inte något uttalande från utskottets sida.

Utskottet får på grund av vad sålunda anförts hemställa

A. att riksdagen med avslag på motionen II: 1225 bifaller propositionen nr 122; samt

B. att följande motioner, nämligen

a) I: 28 och II: 37 såvitt avser det däri vid 2) upptagna yrkandet;

b) I: 967 och II: 1226 såvitt de hänvisats till lagutskott;

c) I: 972 och II: 1234;

d) II: 1225; samt

e) II: 1227

i vad de ej kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 november 1968

På tredje lagutskottets vägnar:

HANS LEVIN

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Göran Karlsson (s), Svante Kristiansson (s), Ebbe Ohlsson (h), Nils-Eric Gustafsson (cp)*, Erik Jansson (s), Hansson (s) och Österdahl (fp);

från andra kammaren: herrar Levin (s), Tobé (fp), Svenning (s), Sundelin (s), fröken Anderson i Lerum (s), herrar Krönmark (h), Åberg (fp)* och Josefson i Arrie (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Särskilt yttrande

av herrar *Nils-Eric Gustafsson* (cp), *Österdahl* (fp) och *Tobé* (fp).

Syftet med propositionen är inte i första hand att begränsa svavelhalten i eldningsolja utan att begränsa svaveldioxidutsläppen i luften. Ett sätt att nå detta syfte är att använda eldningsolja med låg svavelhalt. En annan metod, som möjliggör fortsatt användning av tjockolja med dess vanligen höga svavelhalt, är att förse anläggning för förbränning av olja med anordning för rökgasrening.

Vi finner det, bl. a. av ekonomiska skäl, angeläget att användningen av tjockolja inte uteslutes. Därför bör ägare av sådana anläggningar, där rökgasrening lämpligen kan komma i fråga, bl. a. oljeeldade kraftverk, stimuleras till att satsa på konstruktion och utbyggnad av anordningar för rökgasrening. En förutsättning för en utveckling i denna riktning är att företagare, som avser att lägga ned kostnader på anordning som möjliggör tillfredsställande rökgasrening och på omhändertagande av produkter från sådan rening, kan göra detta i förlitan på att dispens kommer att meddelas

från förbudet att förbränna olja med högre svavelhalt än 2,5 viktprocent eller det lägre värde Kungl. Maj:t bestämmer. Den i författningsförslaget upptagna dispensregeln innebär emellertid endast att länsstyrelsen får medge undantag beträffande anläggning med tillfredsställande rökgasrening. Enligt vår mening bör i nu förevarande fall undantag regelmässigt beviljas. Detta hade bort framgå av författningstexten.